

קו לחינוך

הקו שלך למידע חינוכי

כל הזכויות שמורות ©
המודעות באחריות המפרסמים בלבד
דוא"ל: kav1@bezeqint.net
אתר קו לחינוך באינטרנט
www.kavnet.co.il

גיליון 458 | כ"ט חשוון תשס"ח | 27.11.08 | משוגר למנויים בלבד | kav1@bezeqint.net | www.kavnet.co.il
מו"ל ועורכת: סיגל בן ארצי | עריכה: מיכל חביב | המערכת: זהבית 4 יבנה | טל. 03-6354484 | פקס. 03-6354490

המדען הראשי לשעבר; למשה"ח אין כלים או מנגנונים לקבל החלטות רציונאליות

וחורצות גורלות בתחום החינוך בקצב מטורף, בעוד שמחקר אקדמי נמשך בדרך כלל שנים. "מקבלי ההחלטות אינם יכולים לחכות עד שיתקבלו תוצאות המחקרים", טענה זוהר. עם זאת, הסכימה יו"ר המזכירות הפדגוגית, כי צריך להקים גוף חיצוני וא-פוליטי, שיתווה את מדיניות החינוך. "אף שר לא יחשוב על מה שיקרה בעוד 20 שנה, ומכון חיצוני יעשה כך, אבל אני לא צופה שיוקם בקרוב", הוסיפה זוהר.

בתגובה לדברי שטראוס אמרה מנכ"לית משה"ח; "מי במשה"ח יכול היום להתפנות לתכנון לעוד 20 שנה? חסרים לי מורים היום, ואני יודעת שיחסרו למשרד גם בעוד חמש שנים. הלוואי שאדע כיצד לפתור את המחסור הצפוי בעוד חמש שנים". לדבריה, פעמים רבות צריכים ראשי המשרד לנצל חלון הזדמנויות שנפתח, ולקבל החלטה מהיום למחר. כך, למשל, הועמדה בפני שרת החינוך, יולי תמיר, האפשרות לקבל תקציב גדול מאוד מהממשלה תמורת הרפורמה בחינוך. עמיחי הוסיפה, כי שרת החינוך הייתה צריכה להחליט תוך שלושה ימים, ולכן הסתמכה על הידע שהיה לה לגבי בעיה מרכזית של מערכת החינוך שצריך לתקן - המחסור בשעות אישיות שמורה יכול להקדיש לתלמיד. לטענת עמיחי, אם שרת החינוך לא הייתה מנצלת במהירות את ההזדמנות, היה משרד ממשלתי אחר זוכה בתקציב. למנכ"לית משה"ח היו גם טענות כלפי אנשי האקדמיה. לדבריה; "כשחזרתי למשה"ח גיליתי מערכת חבוטה שמצליפים בה מכל עבר, כולל החוקרים".

בתשובה לשאלת קו לחינוך על הרקע לפרישתו של סידני שטראוס ממשרת המדען הראשי, נמסר ממה"ח, כי פרופ' שטראוס סיים את חוזה העסקתו במשרד.

"למשה"ח אין כלים או מנגנונים לקבל החלטות רציונאליות", כך אמר המדען הראשי של משה"ח לשעבר, פרופ' סידני שטראוס, במהלך דיון בכנס "תיאוריה, מדיניות ופרקטיקה בחינוך - הילכו שלושת יחדיו". את הכנס ערך ביה"ס לחינוך באוניברסיטת תל אביב בשבוע שעבר. שטראוס פרש לאחרונה מתפקידו. בדיון השתתפו גם מנכ"לית משה"ח, שלומית עמיחי, ויו"ר המזכירות הפדגוגית, פרופ' ענת זוהר.

שטראוס הוסיף, כי הוא מעריך מאוד את שרת החינוך, יולי תמיר, ואת המנכ"לית, שלומית עמיחי, אולם קבלת ההחלטות שלהן אינה מבוססת על ידע מחקרי מהארץ ומהעולם. לטענתו, בתקופת כהונתו בתפקיד המדען הראשי, התקבלו במשה"ח רק החלטות ספורות על סמך נתונים מחקריים, למשל בנושא תשלומי ההורים. לדבריו; "עיקר העבודה של הנהלת המשרד הייתה כיבוי שריפות. לא מצאתי נכונות להתמודד עם בעיות ארוכות טווח". שטראוס נתן דוגמה לדבריו על היעדר חשיבה ארוכת טווח בהנהלת משה"ח; "ב-2025 יהיו 50% מהתלמידים בישראל ערבים או חרדים. משה"ח צריך לתכנן כבר היום, ולא ב-2024, כיצד תיערך מערכת החינוך למצב זה. הצעתי לערוך תכנון ארוך טווח של המערכת, והצעתי לא התקבלה". לדבריו, יש להקים מכון לאומי עצמאי למחקר בתחום החינוך, שלא יהיה תלוי במשה"ח.

בתגובה לדברי שטראוס, אישרה יו"ר המזכירות הפדגוגית, כי למשה"ח אין כלים או מנגנונים לקבלת החלטות המבוססות על הוכחות מחקריות. אולם לטענתה, הסיבה לכך היא שהמחקר הקיים אינו עונה על צרכי אנשי השדה במערכת החינוך. לדברי זוהר, ראשי המשרד נדרשים לקבל החלטות גדולות

דו"ח מחקר; בחטיבות הביניים יש חשיפה שטחית וחלקית למקצועות רבים

וארבעה יועצים. בנוסף התקיימו ראיונות עם שלושה בעלי תפקידים בבתי"ס יסודיים שמונה-שנתיים. חולשה מרכזית נוספת בחטיבת הביניים שמצא המחקר, היא חוסר הבהירות וההסכמה לגבי מטרותיה המרכזיות. החוקרים טוענים, כי העמימות לגבי המטרות מסבירה חלק ניכר מהקשיים הארגוניים שמתגלים כיום בחטיבות הביניים.

על פי המחקר, כשהוחל ביישום מודל חטיבת הביניים, לפני כ-40 שנה, הייתה בהירות לגבי מטרותיו העיקריות; העלאת שיעורי ההשתתפות של בני הנוער בחינוך התיכוני, ושילוב של תלמידים מקבוצות חזקות וחלשות במסגרת לימודית משותפת. לעומת זאת, מדברי המשתתפים במחקר עולה, כי כיום יש למודל חטיבת הביניים מגוון מטרות מרכזיות ולפעמים סותרות, כמו הכנה לתיכון, השלמת מיומנויות למידה ותכנים שלא נלמדו בביה"ס היסודי, תקופה של העשרה והעמקה, מסגרת שתתאים לצרכים של גיל ההתבגרות ועוד.

(המשך בעמ' 2)

אחת החולשות המרכזיות של חטיבות הביניים היא ריבוי המקצועות, כך עולה מנייר עמדה מבוסס מחקר בנושא "חטיבת הביניים בישראל יתרונות, חסרונות וקווי מדיניות אפשריים". את נייר העמדה והמחקר ערכו עבור משה"ח פרופ' יזהר אופלטקה וד"ר דורית טובין, מהמחלקה לחינוך באוניברסיטת בן גוריון. החוקרים טוענים, כי ריבוי המקצועות הנלמדים בחטיבת הביניים ממש את הפתגם "תפסת מרובה, לא תפסת". על פי נייר העמדה, בחטיבת הביניים יש חשיפה שטחית וחלקית למקצועות רבים מדי.

מטרת המחקר העיקרית הייתה לבחון את הקשיים והחולשות של מודל חטיבת הביניים. מטרה נוספת של המחקר הייתה לבדוק את עמדותיהם של אנשי החינוך העובדים בחטיבות הביניים על תפקודן. במסגרת המחקר חולקו שאלונים פתוחים ל-26 מורים המלמדים בחטיבות ביניים. כמו כן נערכו ראיונות ל-24 אנשי חינוך נוספים; ארבעה מנהלי אגפי חינוך ברשויות מקומיות, ארבעה מנהלי חטיבות ביניים בבתי"ס מקיפים שש-שנתיים, ארבעה מנהלי מקיפים, ארבעה מורים

דו"ח מחקר; בחטיבות הביניים יש חשיפה שטחית וחלקית למקצועות רבים מדי

(המשך מעמ' 1)

מורה ותלמיד, הנובע מריבוי מקצועות הלימוד בחטיבת הביניים. החוקרים מציינים, כי השעות המועטות המוקצות לכל מקצוע, יוצרות עומס רב על המורים, וגורמות להוראה להיות טכנית ואחידה.

חטיבות הביניים נחשבות כמוסדות שבהם יש שכיחות גבוהה של מקרי הפרת משמעת ואלימות תלמידים, הרבה יותר מאשר בבתי"ס היסודיים השמונה-שנתיים. מהראיונות שקיימו החוקרים עם בעלי תפקידים בבתי"ס יסודיים שמונה-שנתיים, עולה תמונה שונה. מתברר, כי בעיות הפרת משמעת ואלימות של תלמידים בגילאי 14-12 שכיחות גם ביסודיים, אם כי במידה פחותה מעט מאשר בחטיבות הביניים. מסתבר, כי בעיות אלו קשורות יותר במאפייני גיל ההתבגרות, המתחיל כיום מוקדם מבעבר, ובתהליכים חברתיים כלליים, מאשר בסוג המסגרת החינוכית. עם זאת, החוקרים סבורים כי המבנה הארגוני של חטיבת הביניים מגביר במקצת את בעיות המשמעת והאלימות, וממליצים על מחקר מעמיק בסוגיה זאת.

בעיה נוספת בחטיבות הביניים שציינו אנשי החינוך, הייתה קשיי ההסתגלות של תלמידים. המוראיינים ייחסו בעיה זו, בין היתר, לשיתוף פעולה לא מספק של בתי"ס היסודיים המזינים עם החטיבות.

בעיות נוספות שציינו אנשי החינוך הן: היעדר הכשרה מתאימה של המורים להוראת תלמידים בגיל ההתבגרות ובכיתות הטרוגניות; היעדר משאבים הנחוצים למימוש האינטגרציה; הקצאת משאבים פחותה ביחס לחטיבה העליונה; היעדר זהות ארגונית ברורה של חטיבות הביניים הנמצאות בתוך ביה"ס המקיף.

מרבית המורים שהשתתפו במחקר תמכו בחזרה לדגם ביה"ס היסודי השמונה-שנתי. המורים טענו, כי דגם זה מפחית בעיות התנהגות וניכור. לעומת זאת, מרבית בעלי התפקידים – מנהלי בתי"ס ואגפי החינוך, שללו חזרה לדגם ביה"ס היסודי השמונה-שנתי. לדבריהם, מודל זה אינו מתאים למתבגרים, יוצר סטיגמה שלילית לחלק מהם, ואינו מקנה הרגלי למידה מעמיקים.

החוקרים מדגישים, כי אם המטרה המרכזית של חטיבת הביניים היא לשלב אוכלוסיות חלשות – הרי שהשגתה במבנה הקיים בלתי אפשרית. לטענתם, ממורה בחטיבת הביניים נדרש כיום לבצע מטלות רבות; לאבחן את התלמידים, להכין תוכנית לימודים המתאימה לכל תלמידי הכיתה, ולהפעיל מגוון שיטות הוראה המתאימות למסגרת הטרוגנית בת 35-40 תלמידים. החוקרים סבורים כי זוהי דרישה בלתי ריאלית. לדבריהם, כדי לממש את האינטגרציה יש להקטין את גודל הכיתות או להוסיף מורים לכל כיתה. כמו כן, יש להתאים את ההשתלמויות של המורים ואת תוכניות הלימודים למטרה זאת.

לדברי החוקרים, אם המטרה המרכזית של חטיבת הביניים כיום היא העשרה והרחבת תחומי הדעת, אז יש להציע לתלמידים מתקני למידה מתקדמים, כמו מעבדות, סדנאות וכיתות מחשבים. לטענתם, מתקנים כאלו אמנם מצויים בבתי"ס המקיפים, אך זמינותם לתלמידי חטיבת הביניים מצומצמת. הסיבה לכך – במקיפים ניתנת עדיפות ראשונה, בשימוש במעבדות וכיתות המחשבים, לתלמידי החטיבה העליונה הלומדים לבחינת הבגרות. החוקרים טוענים, כי גם המורים המקצועיים מועברים במקיפים בדרך כלל לחטיבה העליונה, על חשבון חטיבת הביניים.

החוקרים קוראים למשה"ח להגדיר בצורה ברורה יותר את מטרותיה של חטיבת הביניים, ולצייד את החטיבות במשאבים הדרושים להשגת מטרות אלו.

בראיונות שקיימו החוקרים עם אנשי החינוך, עלו מספר בעיות נוספות הקיימות בחטיבות הביניים. אחת מהבעיות הייתה ההסללה וההקבצות. החוקרים מציינים, כי יש למנוע קיום הקבצות היוצרות מיון ומשפיעות על המשך דרכם של התלמידים בחטיבות העליונות – אם האינטגרציה עדיין מוגדרת כמטרה מרכזית של חטיבת הביניים. לעומת זאת, ההקבצות יעילות וחשובות, אם המטרה המרכזית של חטיבת הביניים כיום היא לשמש כהכנה לתיכון.

בעיה נוספת שהועלתה בראיונות היא חוסר הקשר האישי בין

יו"ר איגוד מנהלי המחלקות לחינוך; המחסור במורים נגרם כתוצאה מתכנון לקוי של משה"ח

שהם תפקידי משה"ח, כמולמשל קביעת מדיניות, לא מצליחה המערכת המרכזית לתת מענה הולם. לדבריו, אחד מנושאים אלה הוא גיוס עובדי הוראה. לטענתו; "התכנון הלוקה של משה"ח בתחום זה הביא את המערכת אל מחסור חמור במורים בכלל, ובמקצועות כמו אנגלית ומדעים בפרט". קמינסקי הוסיף, כי לצד האחריות הרבה בתחום החינוך המוטלת על הרשות המקומית, יש להקנות לה גם סמכות נרחבת באיתור אנשי חינוך, השמתם והכשרתם השוטפת לאורך השנים.

בדיון בנושא חינוך, שהתקיים השבוע בכנס שדרות לחברה, הרצה יו"ר איגוד מנהלי המחלקות לחינוך, אבי קמינסקי, בנושא "אגף החינוך ביישוב כמעצב וממציב את דמות המחנך". קמינסקי אמר בין היתר, כי אחריותה של הרשות המקומית לפיתוח ולקידומה של מערכת החינוך המקומית ברמות הפיזית והפדגוגית הינו מקיף וכולל, ומשתרע על פני עשרים וארבע שעות ביממה ושלוש מאות שישים וחמישה ימים בשנה.

קמינסקי הוסיף; "ניסינו מראה, כי גם בנושאים מובהקים

זה רעיון

■ רשת אמי"ת תתמרץ מורים מצטיינים בחופשה באילת –

הנהלת רשת אמי"ת החליטה להעניק תמריץ ל-150 מורים מצטיינים מבתי"ס של הרשת ברחבי הארץ.

המורים יקבלו שי – חופשה בת ארבעה ימים בחנוכה להם ולבני משפחותיהם במלון פלאזה באילת. במהלך החופשה ישתתפו המורים בטיול לפטרה שבירדן, ויסירו בהרי אילת. הרשת תתקצב את השי למורים המצטיינים בכ-300 אלף ש"ח. לדברי מנכ"ל רשת אמי"ת, ד"ר אמנון אלדר; "אנחנו

מאמינים שהמורים, שעושים עבודה מצוינת, יעריכו את הרצון לתת להם יותר על ההשקעה ועל העמל הרב. המורים שזכו בשי, נבחרו על ידי מנהלי בתי"ס באמצעות גיליון הערכה ובו מספר קריטריונים, כמו מספר התלמידים המצטיינים בכיתות שאותן מלמד המורה, מספר התלמידים שהישגיהם עלו מהשנה שעברה, הישגי התלמידים במבדקים פנימיים של ביה"ס ושיעור הזכאות לבגרות של כלל התלמידים בכיתה ובמיוחד של התלמידים החלשים.

שם ומבנה ניהולי חדשים לעמותה למצוינות בחינוך

תל אביב בניהול ופסיכולוגיה ובעל תואר שני במדיניות ציבורית מאוניברסיטת תל אביב. מנכ"ל העמותה החדש שירת בעבר בחיל האוויר בתפקידי פיקוד ומטה שונים.

גם שמו של התיכון למדעים ולאומנויות בירושלים שמפעילה העמותה שונה, והוא נקרא כעת "התיכון הישראלי למדעים ולאומנויות".

העמותה למצוינות בחינוך עברה לאחרונה שינוי ארגוני. מהעמותה נמסר כי השינוי התבקש בעקבות התרחבות פעילותה בארץ ובעולם. כמו כן, שונה שם העמותה ל"מרכז הישראלי למצוינות בחינוך". במסגרת השינוי מונה מנכ"ל העמותה לשעבר, חזקי אריאלי, ליו"ר המרכז, וכמנהלו מונה ניר הכהן, לשעבר סמנכ"ל תוכנית עתידים. הכהן הוא בוגר אוניברסיטת

בתכנון מרבית מבני בתיה"ס בארץ אין התחשבות בצרכי הצוות

חן ציין, כי גם במקרים שבהם המנהל והמורים שותפים פעילים בתכנון ביה"ס, פעמים רבות הפרטים שהוספו לתכנון לבקשתם "נעלמים" בשלבים של אישור המבנה. הסיבה לכך – מקבלי ההחלטות מורידים מהתכנון המקורי פרטים שאינם חיוניים לדעתם, משיקולים תקציביים. "הערך המוסף של התכנון הוא החשוף ביותר להורדה", טען חן. לדבריו, נושא חשוב כמו ארכיטקטורה ירוקה באמצעות שימוש בקירות סולאריים, כמעט ואינו בא לידי ביטוי במבני החינוך המוקמים בארץ. לטענתו, מבנים ירוקים עשויים לשמש דוגמה לשמירת הסביבה לתלמידים ולקהילת ביה"ס כולה.

"תרגום של רעיונות פדגוגיים מופשטים למבנה הוא יסוד חשוב בתכנון האדריכלי של ביה"ס, ולכן שיתוף צוות ביה"ס בתכנון הוא חיוני", כך אמר האדריכל, ניר חן, בכנס שהתקיים בשבוע שעבר באוניברסיטת תל אביב. חן, המתכנן שנים רבות מבני חינוך, הרצה בכנס בנושא "תכנון מבני חינוך – מפדגוגיה לארכיטקטורה". לדבריו, בתכנון מרבית בתיה"ס בארץ אין התחשבות בצרכיו ובדעותיו של הצוות. חן הוסיף, כי בדרך כלל מקבל אדריכל ביה"ס ממשה"ח רשימה המפרטת את מספר הכיתות, המעבדות וחדרי הספח האחרים שצריכים להיות במבנה, אבל לא נתונים על מאפיינים ייחודיים של אוכלוסיית התלמידים או על צרכים ספציפיים של הצוות.

מעניין לדעת

■ **7.2% מבני הנוער בגילאי 17-15 אינם לומדים או עובדים** – בשנת 2007 היו בישראל כ-351 אלף בני נוער בגילאי 17-15. 91.4% מבני הנוער למדו, 1.4% עבדו ולא למדו, ו-7.2% לא למדו ולא עבדו. נתונים אלו מצוינים בסקר משפחות, שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשבוע שעבר. מנתוני הסקר עולה, כי ב-2007 חלה ירידה בשיעור בני הנוער שאינם לומדים או עובדים, שעמד בשנת 2006 על 7.8%. על פי הסקר, 5.4% מבני הנוער במגזר היהודי בגילאי 17-15 אינם לומדים או עובדים, ובמגזר הערבי – 12.5%.

נתונים נוספים מהסקר; בסוף שנת 2007 חיו בישראל 2.408 מיליון ילדים ובני נוער עד גיל 17, המהווים כשליש מהאוכלוסייה. כ-1.664 מיליון מהילדים ובני הנוער הם מהמגזר היהודי, 667 אלף – מהמגזר הערבי, ו-77 אלף – אינם מסווגים לפי דת כלשהי במרשם האוכלוסין. כ-50% מהאוכלוסייה הערבית בישראל הם ילדים עד גיל 17, לעומת 30% מהאוכלוסייה היהודית. בעשור האחרון ירד חלקו של המגזר היהודי באוכלוסיית הילדים עד גיל 17 מ-73.3% ל-69.1%. עוד מצא הסקר, כי חלקם היחסי של הילדים באוכלוסיית מחוזות תל אביב, המרכז וחיפה, נמוך מהממוצע הארצי. לעומת זאת, במחוזות ירושלים, יהודה ושומרון והצפון גבוה חלקם היחסי של הילדים מהממוצע הארצי.

מבין הערים הגדולות, נמצא מספר הילדים עד גיל 17 הגדול ביותר בירושלים – 302.9 אלף, שהם 40.5% מכלל התושבים. גם ביישובים עירוניים חדשים שבהם ריכוז גבוה של משפחות צעירות, כמו שוהם ומודיעין-מכבים-רעות, נמצא שיעור ילדים גבוה – כ-41%. לעומת זאת בתל אביב, שבה מתגוררים 78.8 אלף ילדים עד גיל 17, שיעורם באוכלוסייה הוא נמוך – כ-20% בלבד. גם בערים הגובלות בתל אביב – גבעתיים, בת-ים ורמת גן נמוך שיעור הילדים – כ-21%.

נתון מעניין נוסף שמצא הסקר; ל-80.8% ממשקי הבית בישראל שבהם ילדים יש מחשב, ול-67.5% – מנוי לרשת האינטרנט.

תוכנית הלימודים הסביבתית של "איגודן" הורחבה ל-100 בתי"ס

שרת החינוך, יולי תמיר, ביקרה בשבוע שעבר בשפד"ן, מתקן טיהור השפכים שמפעיל בראשון לציון תאגיד איגודן – איגוד ערים דן לתשתיות איכות הסביבה. במהלך הביקור הכריזה תמיר על הרחבתה בשנת הלימודים הנוכחית של תוכנית הלימודים הסביבתית של איגודן לכ-100 בתי"ס יסודיים. התוכנית מופעלת בבתי"ס בתל אביב, רמת גן, גבעתיים, בני ברק, בת ים, פתח תקווה, חולון וראשון לציון. מטרת התוכנית היא לחזק את שיתוף הפעולה בין הקהילה לאיגודן. כל ביי"ס המשתתף בתוכנית מקבל מענק כספי בן עשרת אלפים ש"ח, המיועד למימון פעילות לשמירת הסביבה, הקמת תשתיות לחיסכון במים בביה"ס וספורים. התוכנית, המופעלת בכיתות ד' ו-ו', כוללת השתלמויות למורים, הדרכה בבתי"ס וספורים לימודיים במתקן השפד"ן. במסגרת התוכנית נלמדים הנושאים; איסוף מים, זיהום מים, השקיה נכונה, טיהור מים, הקמת גינות אקולוגיות ומיחזור פסולת. בבתי"ס המשתתפים בתוכנית מתקיימים ימי שיא, שבהם משתתפים התלמידים והוריהם.

לאחרונה השלים איגודן את בנייתו של מרכז מבקרים חדש, הכולל מרכז למידה. במרכז יוקרנו לתלמידים סרטים סביבתיים בנושא מיחזור המים, ויתקיימו הרצאות ופעילויות חינוכיות בשיתוף עם ארגונים הפועלים לשמירת הסביבה. מהמרכז ייצאו המבקרים לסיורים לאורך מסלול תהליך טיהור המים בשפד"ן.

לדברי יו"ר האיגודן, איתי פנקס, התוכנית מגבירה את מודעות התלמידים והקהילה כולה לנושאי איכות הסביבה והמיחזור, ובמיוחד לנושא השימוש החוזר במים. לדבריו, תמיכת משה"ח בתוכנית תהפוך את איגודן לגורם סביבתי חשוב.

במחוז צפון הוקם פורום משותף לבכירים מהמגזר העסקי ומנהלי בתי"ס

במפגש הפורום נערך דיון בנושא "כיצד אנשי המגזר העסקי תופסים את המקום שלהם במערכת החינוך". ממחוז צפון נמסר, כי הדיון התפתח לסיעור מוחין, שבמסגרתו הוצעו מגוון הצעות לשיתופי פעולה, שייבחנו במהלך השנה. בין היתר הוצע ליצור מסגרת של חונכות תלמידים בתעשייה, שתשמש כמסגרת התנסות מקצועית וחוויתית, ותחשוף אותם לאפשרויות תעסוקה לעתיד. הצעה נוספת הייתה להקים לכל ב"ס מועצה מייעצת מהמגזר העסקי, שתסייע לו ליעל את עבודתו ולשפר את מצבו הכלכלי. במפגש השתתפו מנהלים מהחברות; כתר פלסטיק, צ.א.ג. תעשיות, קליל תעשיות, אופגל, חברת החשמל, חברת כץ אריה פלב"ם, לוריאל ישראל, רגבה וגני התעשייה בתפן. כמו כן השתתפו במפגש נציגים מתוכנית "שותפות 2000" של הסוכנות-היהודית, מנהלת קריית החינוך אורט עכו, לאה חליווה, מנהלת ב"ס שז"ר בעכו, דליה פיירמן, מנהלת ב"ס איריסים בכרמיאל, נטלי גרונסטדט, מנהל ב"ס עמל נהריה, יוסי זיגלמן, והמדריכה לחינוך לתעשייה במחוז צפון, ודיאל גולן.

מנהלים בכירים מהמגזר העסקי והתעשייתי ומנהלי בתי"ס, השתתפו בשבוע שעבר במפגש ראשון של פורום משותף שהוקם במחוז צפון. את הפורום יזמה מנהלת המחוז, אורנה שמחון, שאף גייסה את התעשיין סטף ורטהיימר לעמוד בראשו. מטרת מפגשי הפורום היא ליצור עד לסוף שנת תשס"ט מסגרת משותפת ובה 30 תעשיינים ו-30 מנהלי בתי"ס. מסגרת זו תגבש ותקדם תוכנית לחיזוק הקשר בין התעשייה למערכת החינוך בצפון.

במפגש הציגה מנהלת המחוז מצגת, המפרטת את מטרות העל של התוכנית, יעדיה ומתווה ליישומן. מטרות התוכנית הן: למידה הדדית של מערכות ושיטות ניהול במגזר העסקי ובמערכת החינוך; גיוס בכירים מהמגזר העסקי למעורבות במערכת החינוך, ולקידום החינוך המדעי-טכנולוגי בקרב מקבלי ההחלטות; רכישה של כלי ניהול מתקדמים מהמגזר העסקי המתאימים גם לניהול מוסדות חינוך; יצירת מחויבות של המגזר העסקי למוסדות החינוך, שתסייע לפיתוח העשייה הניהולית, החינוכית והתשתית בבתיה"ס.

פרסים והישגים

■ סרטים של תלמידים מבתי"ס במחוז חיפה זכו בפרסים ראשונים בפסטיבל בינלאומי – סרטים שהפיקו תלמידים משלושה בתי"ס במחוז חיפה, זכו החודש בפרסים ראשונים בפסטיבל הקולנוע הבינלאומי לסרטי סטודנטים. הפסטיבל נערך בהוליווד. בתיה"ס הם; עתידים באור עקיבא, והיראלי ועירוניה' בחיפה. הסרטים הזוכים הופקו בתשס"ח כעבודות גמר של תלמידים במגמות התקשורת והקולנוע בבתיה"ס. בקטגוריית הסרט הדוקומנטרי הזר הטוב ביותר, זכה במקום הראשון הסרט "הארץ המובטחת", שהפיקו תלמידים מבי"ס

בתיה"ס הם; עתידים באור עקיבא, והיראלי ועירוניה' בחיפה. הסרטים הזוכים הופקו בתשס"ח כעבודות גמר של תלמידים במגמות התקשורת והקולנוע בבתיה"ס.

היראלי בחיפה. הסרט מספר על אליזה, פליטה סודנית הרה, שהגיעה לישראל עם שני אחיה. אליזה מנסה לברר מה עלה בגורלו של בעלה, שנראה לאחרונה במצרים, ובמקביל – להתחיל חיים חדשים.

בקטגוריית סרט התיכון הזר הקומי הטוב ביותר, זכה הסרט "פרא", שגם אותו הפיקו תלמידים מבי"ס היראלי. הסרט מספר את סיפורו של ארכיטקט צעיר, המתעורר מתרדמת בת חודש ימים, ומגלה שהוא לא זוכר כלום על עצמו. בקטגוריית הדרמה החברתית הטובה ביותר, זכה הסרט "תחתית", שאף הוא הופק על ידי תלמידי ב"ס היראלי. הסרט מספר על דניאל זיסקינד, עורך דין צעיר, המגלה כמה דברים על עצמו ועל החברה שבה הוא חי, בעקבות מפגש ברכבת עם צעיר ממוצא אתיופי.

בקטגוריית סרט הדרמה הזר הטוב ביותר, זכו הסרטים "אבות", שהפיקו תלמידים מקריית החינוך עתידים באור עקיבא,

ו-"חייל צעצוע", שהפיקו תלמידים מתיכון עירוני ה' בחיפה. הסרט אבות מספר על תלמיד תיכון בשם אלון, שבמסגרת התנדבותו בפריקט מחויבות אישית נפגש עם קשיש שתקן בבית אבות. הנער מנסה דרכים שונות כדי לגרום לקשיש להיפתח אליו, ועם הזמן מגלה שהקשר ביניהם אינו מקרי. הסרט חייל צעצוע עוסק בסיפורו של נער מתבגר, בן למשפחה שכולה, העומד להתגייס לצבא. הנער נקרע בין רצונה של משפחתו שלא יתגייס ליחידה קרבית לבין רצונו להתנדב ולתרום למדינה.

בתחרות השתתפו כ-250 סרטים של סטודנטים ותלמידי תיכונים מרחבי העולם.

■ פרס יאנוש קורצ'אק הוענק לבי"ס ברהט – משה"ח ואגודת קורצ'אק בישראל בחרו להעניק השנה את פרס יאנוש קורצ'אק לביה"ס היסודי שייח חמיס ברהט. ביה"ס הומלץ לקבל את הפרס על ידי מחוז דרום. מהמחוז נמסר, כי באורח החיים הבית ספרי בשיח חמים, משולבים הערכים העומדים בבסיס משנתו של קורצ'אק, ובמיוחד בטיפוח והעצמת מועצת התלמידים. עוד נמסר, כי חברי מועצת התלמידים פועלים רבות בביה"ס ובקהילה, בתמיכת הצוות החינוכי ובליווי. בין הפעילויות; ארגון טקסים ואירועים חברתיים, בהדרכה של תלמידי ביה"ס לטיפוח ושימור הסביבה, בשיתוף עם קק"ל והשיטור הקהילתי. בשנת הלימודים שעברה גם זכה ביה"ס ב"תו ירוק" של המשרד להגנת הסביבה בזכות תרומתו לשימור הסביבה והשימוש המושכל שהוא עושה במשאבים, כמו מים וחשמל. תלמידי ביה"ס התגייסו לשפץ את קופת החולים ואת בית הקשיש ביישוב, לטפח את היער הסמוך לביה"ס ולשמור את הניקיון בשכונות. ביה"ס גם מקיים פעילות לימודית וחברתית משותפת עם בתי"ס ביבנה ובקריית גת, ואף אירח תלמידים משדרות.

לביה"ס יוענק פרס כספי בסך 5,000 ש"ח, שימשם לקידום פעילותה של מועצת התלמידים.

■ חינוך, אקולוגיה ושלום בעין גדי – בשבוע שעבר נחנך אגן ירוק במרכז האקולוגי בעין גדי. את האגן הקימו תלמידים מביה"ס האזורי עין גדי ביחד עם תלמידים מהרשות הפלשתינאית ומירדן, במסגרת פרויקט בנושא "חינוך, אקולוגיה ושלום". את הפרויקט מקיים בביה"ס המינהל לחינוך התיישבותי בשיתוף עם הארגון הבינלאומי "ידידי כדור הארץ".

המתקן שהקימו התלמידים עושה שימוש חוזר במים אפורים (מים שהשתמשו בהם לרחצה וכביסה), המופנים אליו מבתי הילדים של הקיבוץ. המים מטוהרים בתהליך של זרימה איטית דרך מצע חצץ ושורשי צמחים. טיהור המים מונע חלחול מזהמים אל מי התהום. המתקן אינו צורך חשמל, ויוצר פינה ירוקה, המשמשת בית גידול לציפורים ובעלי חיים נוספים. מטרת הפרויקט היא ללמד בני נוער מאוכלוסיות שונות לפעול ביחד למען הסביבה. מהלך העבודה מפגיש קבוצות של בני נוער מישראל, ירדן והרשות הפלשתינאית, ומאפשר להם להכיר זה את זה תוך כדי פעילות למען הסביבה.

■ 'רגע של חברותא' בהנחיית תלמידים – ביי"ס אורט רחובות זכה לאחרונה בפרס של הקרן לעידוד יזמות חינוכיות. הפרס הוענק לביה"ס על יוזמה של המורה אורנה בן אריה, בשם 'רגע של חברותא' – הפסקה פעילה בהנחיית תלמידים. במסגרת הפרויקט מנחים תלמידים בהפסקות דיונים על נושאים שונים, הבאים לידי ביטוי במקורות היהודיים. התלמידים המנחים משתתפים בתוכנית של קרן מורשה ואורט שורשי ישראל, שבה הם לומדים יהדות ומורשת. הנושאים שבהם עוסקים התלמידים בהפסקות נבחרים על ידם ומועברים בדרכים מגוונות ויצירתיות, למשל בשילוב המחזה או נגינה בגיטרה. התלמידים מלמדים טקסטים מהמקורות היהודיים, בעיקר כאלה שרלוונטיים גם כיום. אחד מהנושאים שהועברו במסגרת זו היה החשיבות של פדיון השבויים במקורות. הדיונים בנושא קושרו לפעולות לשחרור החייל החטוף גלעד שליט.

לדברי המורה יוזמת הפרויקט, הפעילות מאפשרת לימוד רב גילי משותף של תלמידים מכיתות ז'–י"ב ומבוגרים מצוות ביה"ס.

■ חוגגים את קבלת ספרי התורה ביחד עם כלייזמרים – במסגרת לימודי המקרא, ציינו החודש תלמידי כיתות ב' בבי"ס רבין בשוהם את קבלת ספר התורה. לרגל האירוע השתתפו התלמידים בטקס בבית הכנסת "זכור לאברהם" שביישוב. בטקס, שאותו הנחו מחנכות הכיתות, השתתפו גם ההורים,

סבים וסבתות ואורחים נוספים.

כשהגיעו התלמידים לבית הכנסת קיבלו את פניהם בנגינה כלייזמרים, והילדים וההורים שרו ורקדו לצלילי שירים, כמו "אדון עולם" ו"תודה על כל מה שנתת".

כשהגיעו התלמידים לבית הכנסת קיבלו את פניהם בנגינה כלייזמרים, והילדים וההורים שרו ורקדו לצלילי שירים, כמו "אדון עולם" ו"תודה על כל מה שנתת".

בבית הכנסת ערכו התלמידים מסכת שירים ודקלומים. רב בית הכנסת הסביר את המושגים בית הכנסת, ארון הקודש וספר התורה, ואף נתן לתלמידים להתנסות בתקיעה בשופר. בשיאו של האירוע חילקו המחנכות לכל תלמיד ספר תורה עטוף בנייר זהב ושקית שקדים וצימוקים.

■ משה"ח יסייע בתקצוב תוכנית "פותרים עתיד" – בכנס שערך חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית בשבוע שעבר, הכריזה שרת החינוך, יולי תמיר, כי משה"ח ישקיע 1.5 מיליון ש"ח בתוכנית "פותרים עתיד" לתלמידים בסיכון.

פותרים עתיד היא תוכנית לצמצום פערים בחברה הישראלית, המבוססת על שיתוף פעולה עם יהדות התפוצות. מטרת התוכנית היא להעניק לילדים ובני נוער בסיכון הזדמנות לפתח את כישוריהם הלימודיים והחברתיים, ולפרוץ ממעגל העוני והמצוקה.

במסגרת התוכנית מלווים חונכים, הנקראים "נאמנים", קבוצות של תלמידים במשך תקופה ארוכה. כל נאמן עורך היכרות מעמיקה עם ילדי הקבוצה ובני משפחותיהם ועם הצוותים הטיפוליים והחינוכיים שלהם. הנאמן מקנה לכל תלמיד בקבוצה כלים להגדרת מטרותיו האישיות ולהשגתן, בהתאם לתוכנית עבודה המתאימה לילד. בין היתר פועל הנאמן לשיפור תפקודו של התלמיד בביה"ס בתחומים כמו התמדה והשתתפות בשיעורים, ולחיזוק מיומנותיו החברתיות.

כנאמנים משמשים בדרך כלל צעירים מהיישוב שבו מופעלת התוכנית, המבקשים לחולל שינוי חברתי משמעותי. הנאמנים משמשים כמודל לחיקוי לתלמידים המשתתפים בתוכנית. אשתקד השתתפו בתוכנית כ-6,000 תלמידים מ-31 יישובים, שנעזרו ב-370 נאמנים.

הטוב ממרכז ההלחנה של קו לחינוך www.kavnet.co.il			
שם המפרסם	סוג השירות	דרך התקשרות	ההטבה ממרכז ההזמנות
במרכז	סדנה; חיזוק סמכות המורה באמצעים לא מילוליים	04-6380648	5% הנחה לפונים מקו לחינוך
אדממה	עיצוב הסביבה הלימודית	052-8797920	10% הנחה לפונים מקו לחינוך
foodsteps	סדנאות לבישול מעשי כשר, מוכרות לגמול, ימי גיבוש לחדרי מורים	052-5938814	מכבדים שוברי טוב, מוכר לגמול
מור-טק	העשרה בחידושי המדע, קורס מורים מובילים	04-8293146	הזמנה ליהנות מפעילות עשירה במרכז מורים למקצועות הטכנולוגיים
מגי בן יהודה	סדנאות העצמה לבני נוער, מנהיגות בית ספרית	054-7955335	10% הנחה לפונים מקו לחינוך
בכל דרך	טיולים והכרת הארץ דרך נושאים נבחרים; ההתיישבות בתקופת התנ"ך, מלחמות ישראל ועוד, היערכות לוגיסטית בכל תנאי שטח	050-4134660	10% הנחה על לוגיסטיקה לטיולים, 5% על פעילות באטרקציות
המרכז לאסטרונומיה מצפה רמון	תצפיות מודרנות בטלסקופ, פלנטריום, הרצאות חווייתיות לתלמידים	08-659-59-59	25% הנחה לפונים מקו לחינוך
סטאר אירועים	מסיבות סוף שנה, מסיבות כיתתיות, דוכני מזון, אטרקציות	1-800-244344	מבצע הכל כלול ליום הולדת ב-1,290 ש"ח בלבד
חי פארק קרית מוצקין	גן החיות היפה בישראל. מגוון סדנאות למידה לתלמידי בתי"ס, לכל שכבות הגיל	04-8747445	כניסה חינם למורים ובני משפחותיהם עד לסוף דצמבר
מוזיאון העלייה הראשונה זכרון יעקב	סיור חווייתי מרגש על חיי החלוצים, חידון לשנת ה-60 למדינה, מגוון פעילויות לתלמידים	04-6294777	אלבום מהודר מתנה לכל כיתה המבקרת במוזיאון

■ **טקס השבעה** – בכפר הנוער עיינות שבמועצה האזורית גן רווה, נערך השבוע טקס השבעה של 24 חניכים למשמר הגבול. החניכים מתנדבים השנה ביחידת משמר הגבול המאבטחת אזורים כפריים. הכנס ציין סיום קורס הכשרה בן חודשיים, שערך משמר הגבול לחניכים. במסגרת הקורס התאמנו החניכים עם מדריכי משמר הגבול, וירו במטווח. בטקס השתתפו מפקד משמר הגבול, ישראל יצחק, ראש המועצה האזורית גן רווה, שלמה אלימלך, צוות כפר הנוער והחניכים.

מהמינהל לחינוך התיישבותי נמסר, כי צוותים ובהם התלמידים המתנדבים, יוצאים מדי ערב לספורים לבושים במדי מג"ב. לאחרונה אף איתר אחד מהצוותים רכב גנוב בפרדס באזור. עוד נמסר, כי מנהל המינהל לחינוך התיישבותי, יחיאל שילה, בירך את מנהל עיינות על היוזמה.

לדברי מנהל כפר הנוער נועם שפר; "הקורס מאפשר לחניכינו להיות פעילים בקהילה שבה הם חיים, ולתרום בעשייה משמעותית לביטחון התושבים באזור".

מחוז צפון

■ **הערכת עובדים** – כ-100 מפקחים, מנהלים ועובדי מינהל מהמחוז, השתתפו בשבוע שעבר ביום עיון בנושא "הערכת עובדים במחוז הצפון של משרד בחינוך, במערכת המשפט ובמערכת הצבאית". יום העיון התקיים במלון חוף התמרים בעכו. במסגרת יום העיון הרצתה מנהלת המחוז, אורנה שמחון, על עקרונות, תהליכים ודילמות במודל העבודה להערכת עובדים שפותח אשתקד במחוז.

כמו כן הרצה ביום העיון השופט תאופיק כתילי, בנושא "שופטים במדינת ישראל; מעמדם, תפקידם והערכתם", והיעצת הארגונית, רס"ן רותי קינן – בנושא "הערכת ביצועי דרג הקצונה בצה"ל". לאחר מכן נערכו סדנאות בנושא הערכת עובדים במחוז.

■ **מרכז הנוער** – בעכו נחנך החודש מרכז הנוער "הפוך על הפוך". בטקס חנוכת המרכז השתתפו נשיאת עמותת על"ם – ישראל, נאוה ברק, רב העיר, נציגים של עמותת על"ם והסוכנות היהודית ובני נוער. מרכז הפוך על הפוך נבנה בעלות של כשני מיליון ש"ח, שאותם מימנו העירייה ותרומות שגייסה הסוכנות היהודית בארה"ב. מרכזי "הפוך על הפוך" מופעלים

על ידי עמותת על"ם. המרכזים מעוצבים כבתי קפה, המאפשרים שיח בגובה העיניים בין מתבגרים ואנשי מקצוע ומתנדבים. המסלול לעיצוב פנים במכללה האקדמית גליל מערבי תרם את העיצוב הפנימי של המרכז.

מחוז חיפה

■ **שגרירים** – בביה"ס העל יסודי ליאו באק בחיפה מתקיימת מזה שנים תוכנית שגרירי ליאו באק. במסגרת התוכנית יצאה החודש משלחת של תשעה תלמידים משכבת י"א לשליחות בת ארבעה חודשים בקהילות יהודיות בארה"ב ובשוויץ. השגרירים הצעירים יתגוררו במשך שהותם בחו"ל אצל משפחות יהודיות, וילמדו בבתי"ס מקומיים. התלמידים יהיו בקהילות במיאמי, ניו יורק, בוסטון ובאפלו שבארה"ב, ובציריך שבשוויץ. תוכנית ההכנה של התלמידים לשליחות כללה לימודים על מבנה הקהילות היהודיות ותנועות הנוער בחו"ל. כמו כן למדו התלמידים כיצד בונים מערך שיעור, על ההבדלים בין התרבות הישראלית לתרבות הקהילות בתפוצות ועוד.

מחוז מרכז

■ **ארגון לומד** – מנהלת המחוז, סולי נתן, הרצתה בשבוע שעבר בכנס בנושא "תיאוריה, מדיניות ופרקטיקה בחינוך – הילכו שלושתן יחדיו?", שהתקיים באוניברסיטת תל אביב. נתן הרצתה על "היבטים מערכתיים של הארגון הלומד". נתן סיפרה, כי במחוז מרכז הוקמה קבוצה מובילה של מפקחים, מדריכים, מנהלי בתי"ס ואנשי אקדמיה, המניעה את תהליך הפיכתו לארגון לומד. לדבריה, בתהליך הלימוד המחוזי משולבים המרכיבים; חזון, הנעה באמצעות תרבות ארגונית של מצוינות כדרך חיים, ניהול ידע ותכנון כבסיס לביצוע, שותפויות, בקרה, משוב והערכה. מנהלת המחוז ציינה, כי תוכניות המחוז נקבעות רק על בסיס נתונים, כמו ניתוח מבחני המיצ"ב והבגרויות. לדבריה, מדי שנה מתרגם הצוות המוביל במחוז את בסיס הנתונים השנתי לפעולות תכנון וביצוע. בנושא השותפויות אמרה נתן, כי ככל שהמצב בביה"ס קשה יותר, כך חשוב יותר לשתף בשיקומו גורמים רבים ככל הניתן, כמו הרשות המקומית, מפקחים, מנהלים, מורים, הורים, ארגוני המגזר השלישי והאקדמיה. בנושא ניהול הידע, סיפרה נתן כי הקימה

אשתקד במחוז חוליה שאחראית לתעד ידע שהצטבר אצל מפקחים, כדי שלא ייעלם כשהם פורשים לגמלאות. כמו כן הקימה מנהלת המחוז קהילות לומדות של מפקחים ומנהלים. צוותים של מפקחים ממספר תחומים גם פועלים בבתי"ס במחוז הזקוקים לסיוע מיוחד. צוות סיוע כזה כולל את מפקח ביה"ס, מפקחי המקצוע ומפקח של מינהל חברה ונוער. הצוות מתכנס בביה"ס אחת לשבועיים לפחות, מקיים דיאלוג שוטף עם המנהל וצוות המורים, ומעניק לביה"ס סיוע רב-תחומי.

מחוז תל אביב

■ **מרכז מולטימדיה** – בשבוע שעבר נחנך בתיכון עירוני ט' בתל אביב מרכז מולטימדיה ותקשורת. בטקס חנוכת המרכז השתתפו ראש עיריית תל אביב, רון חולדאי, ומנהלת מינהל החינוך, דפנה לב. מעיריית תל אביב נמסר, כי המרכז החדש יישמש כ-60% מתלמידי ביה"ס, הלומדים במגמות מולטימדיה, גרפיקה ממוחשבת ותקשורת.

מרכז המולטימדיה בבי"ס עירוני ט', מתווסף לשני פרויקטים נוספים שבוצעו בביה"ס לאחרונה; שדרוג מגרשי הספורט והקמת ספרייה ומרכז משאבים חדשים. מעיריית תל אביב נמסר, כי השנה חל גידול במספר הנרשמים לביה"ס, בעקבות השיפור בהישגי תלמידיו.

בטקס חנוכת מרכז המולטימדיה השתתפו גם סטנלי גולד ומיכה גייגר, מראשי קבוצת שמרוק שסייעה להקמתו בתרומה. החברה סייעה לאחרונה בתרומות גם לפרויקטים נוספים במוסדות חינוך בתל אביב, כמו הקמת מרכז העצמה בתיכון עירוני י"א.

מחוז דרום

■ **מותאמת** – ברהט נפתח השבוע מרכז דרום ללימודי אנגלית ומתמטיקה בשיטת הלן דורון. השיטה מותאמת להוראת מקצועות אלה החל מהגיל הרך. בטקס חנוכת המרכז, שהתקיים במתנ"ס רהט, השתתפו ראש העירייה, טלאל אלקרינאוי, מנהלי בתי"ס מרהט, חורה ולקיה, ראשי עמותות ופעילים בתחום החינוך. כחצי מיליון פעוטות, ילדים ובני נוער בישראל וברחבי העולם, למדו עד כה אנגלית בשיטת הלן דורון. השיטה מלמדת אנגלית באמצעות שירים, מוסיקה, תנועה ומשחקים.